

ἤχων τῆς παιανιζούσης στρατιωτικῆς μουσικῆς καὶ τῶν χαρμωσύνων ἀλαλαγμῶν τοῦ ἐπευφημοῦντος πλήθους· οἱ δὲ αὐλικοί, οἱ Γερουσιασταί, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, καὶ αἱ στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαὶ καταβάντες ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν τῆς πλατείας ὑψωμένα θωρεῖα, ὅπου ἴσταντο κατὰ τὴν τελετὴν, παρηκολούθησαν τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν ἱεουργήσαντα κλῆρον, καὶ πάντες περιῆλθον κύκλῳ τῆς Ἀλεξανδρινῆς στήλης· τὰ λαμπρά καὶ μεγαλοπρεπεῖ ἱερὰ ἄμφια τοῦ κλήρου, αἱ πλούσιαι στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ στολαὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαλλήλων, καὶ τὰ πολυτελεῖ κοσμήματα τῶν γυναικῶν, ἐνδεδυμένων κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ῥωσικὸν ἔθος, παρίστων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς θέαμα μεγαλοπρεπέστατον, μαγευτικώτατον καὶ σπανιώτατον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Ὁμιλία Κ. Ἀσωπίου,

Ἐκφωνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ὁθωνος τῇ κγ'. Ὀκτωβρίου 1842, ἐπὶ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν αὐτοῦ μαθημάτων.

Κύριοι!

Τὸ περὶ Ἑλληνικῆς Φιλολογίας μάθημα ἤγειρε ὡς ἐγείρει πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν μου αἰσθηματὶ σύμμικτον ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης· ἐκ χαρᾶς μὲν, διότι ἀνοίγει ἐνώπιόν μου θέατρον τοῦ ὑποίου αἱ πολυειδεῖς καὶ ποικίλαι σκηνογραφίαι εἶναι τόσον τερπναὶ καὶ τόσον γοητευτικαί, ὥστε μὲ κλῆνουν νὰ λησμονῶ τὸ ἐνεστὼς διὰ τὸ παρελθόν, καὶ ἀναπτεροῦσιν μου τὰς ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον· ἐκ λύπης πάλιν, διότι παραβάλλον τὰς δυσκολίας τοῦ πράγματος πρὸς τὰς ἐμὰς δυνάμεις εὐρίσκω ὅτι αἱ πρῶται ὑπερβαίνουν πολὺ, παραπολὺ, τὰς δευτέρας, καὶ οὕτως ὁ ἐν ἀρχῇ ἐνθουσιασμὸς μετατρέπεται εἰς συστολὴν καὶ κατάρθειαν.

Ἰνα πληροφορηθῆτε δὲ ὅτι λέγω ταῦτα, ὅχι δι' ἄκαιρον ταπεινώσιν καὶ μετριοφροσύνην ἀλλ' ἐκ πεπονήσεως, ἐξαιτούμαι τὴν προσοχὴν σας εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος, χωρὶς προοιμίων. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐρεξῆς συνδιατριβῶν μας θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ὀρίσωμεν, ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβέστερον, τί ἐστὶ φιλολογία, τίς ἡ ἀρχὴ τῆς, τίνα τὰ μέρη τῆς καὶ τὰ ὅμοια, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τοσούτῳ λαμβάνομεν ὡς λῆμμα ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία ἢ κατ' ἐξοχὴν φιλολογία εἶναι ἡ πλήρης ἀναγνώρισις ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ σχέσιν καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Ἰνα γνωρίσωμεν τὸν

βίον ἐνός τινος ἔθνους, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὰ στοιχεῖα τὰ συνιστῶντα τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. Τίνα λοιπὸν τὰ στοιχεῖα ταῦτα;

Πολλάκις παρὰ πολλῶν παρωμοιάσθησαν τὰ ὁλόκληρα ἔθνη πρὸς τὸν κατὰ μέρος ἄνθρωπον, καὶ ἡ παρωμοίωσις δὲν εἶναι ἀτυχής. Τὰ ἔθνη ἔχουσιν, ὡς ὁ κατὰ μέρος ἄνθρωπος, τὴν νηπιότητα, τὴν νεότητα, τὴν ἀνδρικὴν καὶ τὴν γερωντικὴν ἡλικίαν των. Ἀμφότερα συντηροῦνται διὰ τῆς ἰσορροπίας καὶ ἀρμονίας τῶν συστατικῶν μερῶν, καὶ ἀφανίζονται διὰ τῶν ἐναντίων. Ἀμφότερα ὑπόκεινται εἰς ἀσθενείας, χρονικὰς ἢ ὀξείας, ἐλαφράς, βαρεῖας ἢ θανατηφόρους. Ἀμφότερα δυνατόν νὰ σωθῶσι διὰ προφυλακτικῶν ἢ θεραπευτικῶν μέσων, ἢ, διὰ τὸ ἀνίατον τῆς νόσου, διὰ τὸ ἀνάληγον τοῦ νοσοῦντος, διὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς θεραπείας, νὰ λείψωσιν ἐκ προσώπου τῆς γῆς, τῆς διαφορᾶς ἐννοουμένης πάντοτε ὅτι καὶ ἡ ὑγεία, καὶ ἡ νόσος καὶ ἡ ἀγωνία, καὶ πάντα τὰ περὶ τὰ ἔθνη εἶναι ἀσυγκρίτως χρονιώτερα. Οἱ αἰῶνες τῶν ἀτόμων εἶναι μόνον ἐνιαυτοὶ ἢ καὶ μῆνες τῶν ἐθνῶν. Καθὼς λοιπὸν, ἵνα γνωρίσωμεν τὸν βίον τοῦ προσώπου, πρέπει νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀρχὴν, τὰς τύχας καὶ τὸ τέλος του, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἔθνους· ὅ,τι εἶναι ἡ βιογραφία εἰς τὸ πρόσωπον, τοῦτο εἶναι ἡ ἱστορία εἰς τὸ ἔθνος.

ἔθνος ὅποιονδῆποτε ἔχει ὀρισμένην τάξιν συναλλαγμάτων καὶ συμβολαίων τῶν πολιτῶν πρὸς ἀλλήλους, ἔχει θεσμοὺς τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, δικαστήρια λοιπὸν ἵνα προστατεύωσι τὰ πρῶτα, βουλευτήρια καὶ κυβερνήσεις ἵνα ἐπαγρυπνώσιν εἰς τὰ δεύτερα, καὶ ἰδοὺ πάλιν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τὸ πολίτευμα καὶ ὁ τρόπος τῆς κυβερνήσεώς του, ἵνα γνωρισθῇ ὁ βίος του. Ἀλλὰ τὰ ἔθνη δὲν ζῶσιν εἰς τὸν κόσμον μόνον των καὶ ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα, ὅσον μάλιστα πολιτεύονται, τόσον περισσώτερον ἐπιμύγνυνται· ἔθνος ἔχει λόγον πρὸς ἔθνος, ὡς ἄτομον πρὸς ἄλλο ἄτομον τῆς αὐτῆς κοινωνίας. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ γνωρισθῶσιν ὅχι μόνον αἱ ἐσωτερικαὶ ἀλλὰ καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ αὐτοῦ σχέσεις· ὥστε ὡς τὴν σήμερον ἐξετάζονται αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις τῶν διαφόρων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν πρὸς ἀλλήλα, οὕτω πρέπει νὰ ἐρευνηθῶσιν αἱ σχέσεις εἴτε τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰ θάρβαρα ἔθνη, εἴτε αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀλλήλους, τοῦ Ἀθηναίου πρὸς τὸν Σπαρτιάτην καὶ καθεξῆς, καὶ οὕτω νὰ γνωρισθῇ, ὡς ἠθέλαμεν εἰπεῖ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν σημερινῶν Νομικῶν, τὸ παρ' Ἑλλήσι δίκαιον τῶν ἐθνῶν. (1) Διότι ἡ Ἑλλὰς παρίστανε τὸ πάλαι, ὡς ἐν μικρογραφίᾳ τὴν σημερινὴν Εὐρώπην.

(1) *Id est wachsmats jus gratium gnale obtinuit apud gracies.*

Τὰ πολιτεύματα τῶν ἀρχαίων διέφερον ἀλλήλων, διαφέρουσι καὶ τῶν νῦν. Καὶ ἐπεὶ δὴ ἡ παρὰ θέσις εἶναι τὸ ἐπιτηδεύοντα μὲσον πρὸς ἀκριβεστέραν παντὸς πράγματος ἐπίγνωσιν, διὰ τοῦτο ἡ περὶ πολιτικῶν σχέσεων τῶν ἀρχαίων ἐξέτασις καὶ ἀκοντας μᾶς σύρει ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς τῶν νεωτέρων πολιτικῆς, ἡ ὁποία εἶναι τόσον περισπούδαστον καὶ πολύκροτον θέμα.

Τὸ ἔθνος ὁμοιάζει ὄχι μόνον πρὸς τὸ ἄτομον ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰκείων καὶ ὁμοροφίων ἀτόμων ἄθροισμα, πρὸς συγγένειαν, ἢ, ὡς συνηθέστερον λέγεται οἰκογένειαν. Ἀμφότερα ἔχουσι πόρους καὶ χρεῖας, προσόδους καὶ ἀναλώματα. Ἵνα ἐξακριβώσωμεν λοιπὸν τὰ περὶ τὸ ἔθνος, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἀκόμη τὴν ἰδιωτικὴν καὶ τὴν δημοσίαν οἰκονομίαν του, καὶ τὸν ἐκ ταύτης ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον πλοῦτον αὐτοῦ, παραβάλλοντες καὶ πάλιν τὰ τῶν παλαιῶν εἰς πληρεστέραν τοῦ πράγματος κατάληψιν πρὸς τὰ τῶν νεωτέρων.

Ἡ γεωργία, ἡ ὑφαντική, ἡ ξυλουργική, ἡ μεταλλουργία, ὅλη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον δι' ὧν ἀποκτᾶται ὁ ἰδιωτικὸς καὶ ὁ δημόσιος πλοῦτος, ἀποβλέπουσι τὸ ἀναγκαῖον, τὸ χρήσιμον, τὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ βίου. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, τὰ ἔθνη ἔχουσι καὶ τέχνας αἵτινες ἀποβλέπουσι μόνον τὸ τερπνὸν καὶ ὡραῖον. Ἡ ζωγραφία, ἡ ἀρχιτεκτονική, καθ' ὅσον ὑπερβαίνουν τὴν ἀπλὴν χρεῖαν τῆς κατοικήσεως, ἀσχολεῖται περὶ τὴν καλλονὴν τῶν νεῶν, περὶ τὴν καθωράσιν τῶν λαμπρῶν μεγάρων τῶν δυναστῶν τῆς γῆς, ἡ γλυπτική καὶ ὅλαι αἱ ὡραῖαι λεγόμεναι τέχναι, εἶναι καλλωπίσματα πρὸς ἃ τρέπονται τὰ ἔθνη, μόλις ἀρχίσωσι νὰ ἐξέρχονται τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀπαιδευσίας.

Τὰ ἔθνη ἔχουσιν ἐπιστήμας, δι' ὧν καὶ αὐταὶ αἱ τέχναι τελειοποιούνται, καὶ ὁ βίος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ρυθμίζεται, καὶ ἐπικοσμεῖται, καὶ ἄλλα πράγματα ὑψηλότερα διὰ συλλογισμοῦ ἐξετάζονται ἅτινα ἐκ τῆς ὑψηλῆς σφαίρας τῶν θεωριῶν δὲν καταβαίνουν εἰς τῶν τεχνιτῶν τὰ ἐργαστήρια. Ἐχουσι προσέτι καὶ γενικώτερον τι, ἔχουσιν ἐπιστημῶν ἐπιστήμην-ἥτις ἀσχολεῖται νὰ εὕρῃ τὴν θάσιν καθ' ἣν ἐννοοῦμεν καὶ συλλογίζομεθα καὶ περὶ πολιτεύματος καὶ περὶ τέχνης καὶ περὶ ἐπιστήμης, ἡ ὁποία ζητεῖ τοὺς νόμους καθ' οὓς ἐν γένει συλλογίζεται καὶ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο καὶ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ἔθνη.

Ἐκτὸς πάντων τούτων, ἅπαν ἔθνος ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος, παχυλότερον ἢ λεπτότερον, ὡς ἔχει προκοπῆς ἡθικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως, ἐξηγεῖ τὸ ἔμφυτον θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸ ὁποῖον, ἀποσπῶν τὸν ἀνθρώπον ἐκ τῶν ταπεινῶν γῆινων σχέσεων του, τὸν ἀνυ-

ψώνει εἰς σχέσεις ἄλλας ὑψηλότερας καὶ καθαρωτέρας, εἰς τὰς πρὸς τὸν πλάστην του σχέσεις. Τοῦτο εἶναι ἡ λατρεία, ἐκ τῶν κυριωτάτων καὶ σπουδαιωτάτων καὶ αὕτη στοιχείων παντὸς ἔθνους.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι, ἵνα γνωρίσωμεν τὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, πρέπει πρὸ πάντων νὰ στραφῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν του, ἵνα μᾶς διδάξῃ, πῶς ἤρχισε, ποίας περιπετειᾶς ἐλάβε καὶ πῶς ἐπесе τὸ ἔθνος τοῦτο. Ἡ ἱστορία μετὰ τῆς γεωγραφίας καὶ χρονολογίας μᾶς παραπέμπει εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς αὐτοῦ σχέσεις, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μηχανικῶν καὶ ὡραίων τεχνῶν του, τῶν ἐπιστημῶν, τῆς φιλοσοφίας, τοῦ θρησκευματός του, καὶ εἴτι ἕτερον.

Πάντα ταῦτα τὰ στοιχεῖα εὐρίσκονται ἐναποταμιευμένα εἰς τὰ συγγράμματα ἐξαιρέτως, ὡς τὰ πολύτιμα κειμήλια εἰς τὰς θήκας καὶ λάρνακας. Τὰ συγγράμματα λοιπὸν πρέπει ἐπιμελῶς νὰ ἀνελίξωμεν, ἵνα εὕρωμεν τὸ ζητούμενον. Καὶ εἰ μὲν ἡ ἱστορία ὑποτεθῇ ὡς ὁ περιβόλος τοῦ ἀδύτου, ἡ γλῶσσα ἐν ἣ τὰ συγγράμματα εἶναι γραμμένα θεωρητέα, τρόπον τινά, ὡς ἡ εἰς ἀνοίξιν τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ ἀδύτου χρησιμεύουσα κλεῖς. Ἐκ τούτου λοιπὸν προῆλθεν ὅτι ἂν καὶ *Ἑλληνικὴ φιλολογία* κατ' ἑκτασιν εἶναι ὡς ἐκ λήμματος παρεδέχθημεν, ἡ πλήρης ἀναγνώρησις τοῦ *Ἑλληνικοῦ βίου*, περιορίζεται ὅμως συνηθέστερον εἰς τὴν γνῶσιν τῶν συγγραμμάτων καὶ μάλιστα τῶν ἐνδοξοτέρων, ἐπομένως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν, καὶ τοῦτο, διὰ τὸ ἐπικρατέστερον καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον.

Ἡ γνῶσις τοσούτων κλάδων καὶ παρακλάδων οὔτινες πρὸς τούτους συνδέονται ἤθελε παρέχει δυσκολίας ἐπὶ παντὸς ἄλλου ἔθνους, παλαιοῦ ἢ νεωτέρου. Ἀλλὰ εἰς ἔθνος ὅπερ ἐλάβε κατὰ πᾶσαν σχέσιν τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν, εἰς ἔθνος ὅπερ ἀφοῦ κατὰ πρῶτον ἐδίδαξε τὸν κόσμον ὅλον τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, πάλιν ἐγένεν ὄργανόν εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν πρὸς διάδοσιν τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπον ἀληθειῶν, οὕτινος τὰ καλλιτεχνήματα καὶ συγγράμματα ἐχρησίμευσαν ὡς πολικῆς ἀσπῆς εἰς τὴν νεωτέραν Εὐρώπην, ἵνα ἐξέλθῃ ἐκ τῆς παχυτάτης ἀπαιδευσίας εἰς ἣν εἶχεν ὑποπέσει ἐπὶ τῶν μέσων λεγομένων αἰώνων, εἰς ἔθνος, ὅπερ ἐτίμησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἰς τοιοῦτον ἔθνος, ὁποῖον τὸ Ἑλληνικόν, αἱ δυσκολίαι γίνονται ἀσυγκρίτως μεγαλήτεροι.

Τὰς δυσκολίας ταύτας, οἶκθεν μεγάλας οὐσας, αὐξάνει καὶ ἄλλη περίστασις. Ὁ αἰὼν προβαίνει καθ' ἑκάστην μετὰ νέων εὐρέσεων, μετὰ νέων ἀνακαλύψεων, μετὰ νέων φώτων, τὰ ὅποια διαδίδονται καὶ ἀντανακλῶνται ἀ-

πανταχοῦ. Τίς εἶναι ὁ καὶ μικρὸν τῆς παιδείας φροντί-
ζων τὴν σήμερον, ὅστις ἀγνοεῖ τὰς καθημερινὰς ἐπὶ παν-
τὸς εἶδους προόδους, τοσαύτας οὐσας καὶ τηλικαύτας ὥ-
στε μάλιστα μετὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ ἰσχυρίσεων δύναται
τις νὰ παρακολουθήσῃ;

Ἀλλὰ τί κοινὸν τούτῳ κακείνῳ; δυνατόν εἰπεῖν· τίνα
σχέσιν ἔχουσι τὰ φῶτα, καὶ αἱ περὶ τὰς τέχνας καὶ ἐπι-
στήμας προόδοι τῶν νεωτέρων πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ Γράμ-
ματα καὶ πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι παλαιὰ, καὶ ἅτινα καὶ
ἀρχὴν καὶ τέλος λαβόντα, ἀποτελοῦσι τρόπον τινά, κύ-
κλον; εἶναι ἀποχωρισμένα, εἶναι ἰσορικά, εἶναι πράγματα
γενόμενα καὶ οὐκ ἀπογινόμενα πλέον· καὶ τοῦτο εἶναι
ἀληθές. Τὰ παρελθόντα πράγματα ἀνήκουσι βέβαια εἰς
τὴν ἱστορίαν, ἔργον τῆς ὁποίας εἶναι νὰ τὰ ἐξεικονίσῃ
πιστότατα, ἢ περὶ αὐτῶν ὅμως κρίσις εἶναι τοῦ ἐνεστώ-
τος· αὕτη εἶναι, πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ᾔηται, ἀνάλογος
πρὸς τὰ φῶτα τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ τόπου ἐν ᾧ γίνεται. Τίς
ἤθελε τολμήσῃ τὴν σήμερον νὰ κρίνῃ καὶ περὶ τῆς Ἑλ-
ληνικῆς τέχνης καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν
πραγμάτων, ὡς ἔκριναν πρὸ ἑκατὸν, πρὸ πεντήκοντα,
καὶ πρὸ τριάκοντα ἔσως ἔτων; τίς ἤθελε προβῇ τὴν σή-
μερον ὡς ἐγκρατὴς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν γένει, χωρὶς νὰ
γνωρίζῃ ὅχι μόνον αὐτὰ τὰ παρ' Ἑλλήνων γενόμενα καὶ
λεχθέντα, ἀλλὰ καὶ πῶς αὐτὰ, κατὰ διαφόρους ἐποχάς,
ἐξετάσθησαν, ἐπεκρίθησαν καὶ ἐπετιμῆθησαν; εἰς τίνα ἤ-
θελε συγχωρηθῇ νὰ ἀνανεώσῃ πλάνας καὶ στρεβλὰς ιδέας
τὰς ὁποίας ἡ γενικὴ πρόοδος ἀπεδοκίμασεν; ὁ τολμήσας
νὰ προβῇ τὴν σήμερον εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνδεδυμένος ἐνδύ-
ματα ὁποῖα ἐφόρουσι οἱ ἄνθρωποι πρὸ ἑκατὸν ἔτων καὶ
ἐπέκεινα, ἂν καὶ τὰ ὑφάσματα τῆς αὐτῆς ὕλης, ἤθελεν
ἔσως περιγελασθῇ ὡς ἰδιότροπος καὶ οὐδὲν πλέον. Ἀλλ'
ἐάν τις ἀγνοῶν πόσα οἱ ἐξετασθῇ τῶν Ἑλληνικῶν ἐτε-
λειοποιήσαν, πόσα ἐπηνώρθωσαν, πόσα ἀνεύρουν· ἐάν τις,
ἀδιαφορῶν τι πρὸς τοῦτο συνεισέφεραν μέχρι τέλους οἱ
συνηνωμένοι ἀγῶνες τοσούτων πεπαιδευμένων, ἢ εὐφυῶν
τοῦ Γάλλου, ἢ σκέψις τοῦ Βρετανοῦ, τὸ βαθύσοφον τοῦ
Τεῦτονος καὶ καθεξῆς, ἤθελε παρουσιασθῇ νὰ διδάξῃ περὶ
τοιούτων ἐπὶ καθεδράς, ἤθελε καταφρονηθῇ βέβαια ὡς
ιδιώτης καὶ ἀμαθής. Ὁ τοιοῦτος ἤθελεν ὁμοιάζει ἱατρὸν
ἐξ ἐπιμενιδείου ὕπνου ἀφυπνισθέντα, καὶ ἐπιχειροῦντα
θεραπεύειν ὡς ἐπὶ Ἀθερρόδου καὶ Ἀθεκίνας.

Ἐπὶ τῶν παρελθόντων ἀκόμη αἰώνων ἡ ἑκτασίς τῶν
γεωγραφικῶν καὶ ἐθνογραφικῶν γνώσεων ἐβοήθησεν ὅταν
μαστὸν ὅσον διὰ τοῦ παραλληλισμοῦ εἰς ἐξήγησιν τῶν ἀρ-
χαίων. Ἡ ἀνέρεσις τῆς Ἀμερικῆς μᾶς ἐξήγησε διὰ τῶν ἐν
αὐτῇ ἀγρίων, πολλὰ τῆς ἀρχαίας μυθώδους καταστάσεως.

Ἡ τῶν Ἀμερικανῶν πρόληψις περὶ τῶν ἐφίππων Ἰσπανῶν
τούς ὁποίους κατὰ πρώτην προσβολὴν ὑπέλαβαν συσσω-
μούς μετὰ τῶν ἵππων, μᾶς ἐξηγεῖ τὴν γένεσιν τοῦ περὶ
τῶν Θεσσαλικῶν ἵπποταύρων μύθου. Τὰ τῆς Ἑλβετίας
δημοκρατικὰ καὶ ἀριστοκρατικὰ, τὸ Ὁμοσπονδικὸν τῶν
Ἀγγλαμερικανῶν, τὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας σύμμικ-
τον καὶ τριαρχικόν, οὕτως εἰπεῖν, πολιτεύμα, μᾶς κα-
θιστᾷ καταληπτότερα, διὰ τῆς παραθέσεως, τὰ πολιτεύ-
ματα τῶν Ἀθηναίων, τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν λοιπῶν
Ἑλλήνων, πράγματα ὁποῖα οὔτε ὁ μέγας δεσπότης τῆς
Ἀσίας κατελάμβανεν, οὔτε ὁ Δημάρατος τὰ ἐξήγει, (2)
οὔτε ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ δεσπότες εἶναι δυνατόν νὰ νοή-
σωσιν. Ἡ τρομερὰ τῆς Γαλλίας ἀναπολίτευσις κατέστησε
νοητὰ ἐπίσης πολλὰ τῆς ἀρχαιότητος συμβάντα. Ὁ Θου-
κυδίδης, περιγράφων τὰς ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέ-
μου φρικώδεις παρεκτροπὰς, (3) καθ' ἃς τὸ τῆς κοινωνίας
οἰκοδόμημα ἐκλονήθη ἐκ θεμελίων, καὶ ἐξηγριώθησαν οἱ
ἄλλως ἡπιώτατοι ἄνθρωποι, φαίνεται ὅτι πιστῶς ζωγρα-
φεῖ αὐτὰ τὰ ἐν Παρισίοις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας γενόμενα·
καὶ ἀκριβῶς εὐρίσκεται ἀληθεύουσα ἡ κρίσις τοῦ μεγά-
λου ἱστορικοῦ « τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ
τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις, κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, τοιού-
των ὄντων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι. » κ. τ. λ. (4)

Ἡ ἐξερεύνησις τῶν τῆς Ἀφρικῆς ἡνάγκασε νὰ ἀλλά-
ξωσι γνώμην περὶ ἀξιοπιστίας Ἡροδότου· ἡ ἐπίμονος ἐξι-
χνίασις τῶν ἀπωτάτων τῆς Ἀσίας μερῶν ἔδωκεν ὀρθο-
τέρας ιδέας καὶ εἰς τὸ περὶ ἀναβάσεως τῶν μυρίων
καὶ εἰς τὸ περὶ ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου, καὶ εἰς τὸ
περὶ σκοπῶν καὶ χαρακτῆρος τοῦ ἐνδόξου τούτου
ἀνδρός. (5) Ἡ ἀκριβεστέρα γνώσις τῆς ἱερᾶς τῶν Ἰνδῶν
γλώσσης καὶ τῆς αὐτῶν θρησκείας μᾶς προσήγγισεν εἰς
τὰς ρίζας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μυθολογίας καὶ
παρ' αὐτοὺς ἔσως τοὺς Ἕλληνας περισσότερον. Πολλοτά-
των Ἑλληνικῶν λέξεων ἡ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ τῶρα εὐ-
ρισκομένη ἀρχὴ μᾶς κάμνει νὰ μειδιῶμεν διὰ τὰς βεβί-
ασμένας καὶ ἀλόγους ἐτυμολογίας τῶν πρώην· (6) ἡ θυ-

2) Ἡρ. Ζ. 209 παράβαλε καὶ Ἡροδ. Ζ. 134—135.

3) Θουκυδ. Γ'. 82—83 ὁ μακαρίτης Κοραῆς ἐλεγέ μοι ὅτι πολλὰ τοῦ
Θουκυδίδου ἐννόησεν ἐντελῶς διὰ τῆς γαλλικῆς ἀναπολίτευσεως. Ἐπρόσθε-
σε δὲ σπουδαιώτατα ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς τοσούτον ἀκολασίας
εἶχον προχωρεῖν τὰ πράγματα, ὥστε ὁ ὄνος δὲν ὑπῆκουε πλέον πᾶν
ὀνηλάτην, αὐτὸ τοῦτο κατὰ γράμμα τὸ παρὰ Πλάτωνα (ποῦ ἀναφέρει ὁ
Πλάτων τοιοῦτόν τι ἀγνοεῖ.)

4) Θουκυδ. Α'. 22.

5) Ἰδὲ τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμα the history of the anesent world
by goha gillies αποτελοῦν τὸ δεύτερον μέρος τοῦ the history of ancient
greece ἐν τόμῳ Α'. ὅστις εἶναι ὁ Ε'. τοῦ ὅλου.

6) Ἰδὲ Adam Hartung von den partikeln den griechischen
Sprache,

μαστή τελειότης καὶ λεπτότης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων, τῶν ἐγκλίσεων, τῶν μορίων καὶ τὰ ὅμοια ἐξηγούνται τὴν σήμερον πολὺ ἐπιτυχέστερον. (7) Ἡ ἐξ οὐρανῶν κατὰβασις ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἔξωσις τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἡ παρὰ Λαομέδοντι αὐτοῦ θητεία εἶναι μία τῶν συχνῶν παρ' Ἰνδοῖς θεοφανειῶν, ἃς αὐτοὶ καλοῦσιν *αὐάτας*.

Καὶ ταῦτα πάντα ἐγίναν ἐκ μόνης τῆς ὀρθότερας κρίσεως, εἰς ὅπερ συμβάλλει τὰ μέγιστα ἡ παράθεσις, καὶ ἤθελον ἴσως γένει καὶ τεθέντος ὅτι εἰς τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος δὲν προσετέθη οὐδὲν παρ' ὅσα ἐξ ἀρχῆς ἦσαν γνωρισμένα. Ἀλλ' ὅμως, ἐκτὸς τούτου, ἔργα τῶν παλαιῶν καὶ ἀρχήτερα ἀνευρέθησαν, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀνευρίσκονται ὄχι ὀλίγα. Ἐπιγραφαί, ἀγάλματα ἡ ἀγαλμάτια, τρόπαια, νοοὶ, θεῖτρα, τῶν ἱππαρχείων Ἑρμῶν λείψανα, πονήματα ἡ πονηματίων τεμάχια, ἀνακαλυπτόμενα, καθ' ὅλην τὴν ἄπειρον ἑκτασιν τῆς τότε γνωριζομένης γῆς τὴν ὁποίαν ἐσκέπαζε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, μᾶς χειραγωγῶσιν εἰς κρείττονα ἐξήγησιν τῶν μερῶν, εἰς σύνδεσιν αὐτῶν καὶ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου. Πολλὰ κειμήλια, τῆς προγονικῆς εὐκλείας πολύτιμα λείψανα, ἅτινα ἡ γηραιὰ Ἑλλάς, μόλις αὐτὰ διασώσασα καὶ μετὰ βίης ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς χεῖρας τῶν ξένων, ζηλοτύπως ἐφύλαττεν ἀκόμη κρυμμένα καὶ θαμμένα εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, χαίρουσα τῶρα τὰ ἀποδίδει.

Τὰ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς γνήσια τέκνα τῆς, μετὰ δακρύων χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης ἀποδεχόμενα τὴν μητρικὴν στοργήν, ἐκκαθαρίζουσι, περιποιῶνται, ἀσπάζονται τὰ προσφερόμενα, καὶ τὰ συνδέουσι πρὸς τὸ πρῶτον, εἰς συμπλήρωσιν ὑψαυροῦ πολυτίμου. Τὰ δὲ μακρὰν κατὰ τύχην ὄντα, τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἐσκορπισμένα, καὶ τὸν κόσμον ὅλον γυρίζοντα, ἐγχαραγμένην εἰς τὰς καρδίας φέροντα τὴν σεβαστὴν αὐτῆς εἰκόνα, ἐπευφημοῦσι, καὶ ἀμιλλῶνται εἰς τὴν θεραπείαν τῶν πολυχρονίων τραυμάτων τῆς κοινῆς μητρός. Καὶ ἔχει τι ὄντως γενναῖον καὶ πατριωτικόν, ἔχει τι μέγα καὶ καταναυτικόν, μόνον τὰ φθονερὰ ὄμματα διαφεύγον, ὁ ὑπερένθερος ζῆλος ἀπάντων ἵνα δειχθῶσιν ἄξιοι τοιαύτης πατρίδος υἱοί.

Ὅστις λοιπὸν, χωρὶς νὰ ἦναι ἐφωδιασμένος διὰ τοιούτων μέσων, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν φάσιν καὶ τὴν τάσιν τοῦ ἔθνους, ἵνα δυνήθῃ νὰ κατευθύνῃ τὰ πάντα πρὸς ἓνα σκοπὸν, ἀναδέχεται τοιαύτην διδασκαλίαν, ὁ τοιοῦτος ἐπιχειρεῖ ἔργον ἀνοίκειον εἰς ἑαυτόν.

Τρία πράγματα ἤθελεν ὑπολάβει τίς ἐκ τῶν προηγουμένων, κατὰ γράμμα ληφθέντων. Ἄν· Ὅτι ἐγὼ ἀποδο-

κιμάζω πάντα τὰ ἀρχαιότερα, τὰ νεώτερα μόνον ἀσπαζόμενος καὶ ταῦτα ὑποτρέχων· Ὅ· ὅτι τὴν σήμερον μετὰ τοσούτων αἰώνων προσπαθείας καὶ ἰσχυρίσεως, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ προκοπῆς· ὅτι ἐγὼ, ὑποδεικνύων τὸ ἔργον τοῦ τοιούτου καθηγητοῦ, καὶ τόσον αὐστηρῶς περὶ αὐτοῦ γνωματεύων, προητοιμάσθην τὴν μεγίστην ἐτοιμασίαν, ἐφωδιασθὴν μετ' ὅλων τῶν ἀναγκῶν, ἵνα φέρω τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τὸ τελειότατον. Δὲν ὑπάρχει τὸ πρῶτον, κατὰ δυστυχίαν δὲν ὑπάρχει οὔτε τὸ δεύτερον, οὔτε τὸ τρίτον· οὐδὲν τῶν τριῶν τούτων ὑπάρχει.

Δὲν ὑπάρχει τὸ πρῶτον· διότι ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἔχουσιν ὅρια· τὸ καινῶς περὶ τῶν κοινῶν εἰπεῖν καὶ τελειότερα τὰ τέλεια ποιῆσαι, ἐννοεῖται μόνον ὅπου, ὅπως καὶ ὅσον ἐνδέχεται· ἐπὶ πολλῶν δὲ περιστάσεων ἀρμόζει, ἐξ ἐναντίας, τὸ τοῦ Σωκράτους ὄχι μόνον περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν. Πολλὰ πράγματα μάλιστα διαφθείρονται ἐκ τῆς ἀκαίρου προσπαθείας πρὸς τὴν βελτίωσιν. Ἡ ἐκπτώσις ἀρχίζει πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀπόπειραν τοῦ τελειοποιῆσαι τὸ ἔχον ἤδη τὴν ἀνθρωπίνην τελειότητα. Ἀφ' οὗτου ἐπροσπάθησαν νὰ ἐξαπεράσωσι τὸν Σοφοκλῆν, ἐξέπεσεν ἡ τραγωδία, καθὼς ἀφ' οὗτου ἐφραντάσθησαν νὰ ὑπερνικήσωσι τὸν Φειδίαν ὀπισθοδρομήσεν ἡ γλυπτική. Καὶ δὲν γνωρίζω ἂν ὁ Βίκτερ Οὐγὸς καὶ Ἀλέξανδρος Δουμάς, οἱ περιώνυμοι ῥωμαντικοὶ τῆς Γαλλίας, ἐβελτίωσαν τὴν τραγωδίαν τοῦ Κορνηλίου καὶ Ρακίνα· οὐδὲ γνωρίζω ἂν ὁ προσπαθήσας νὰ ἐξαπεράσῃ, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπερίπαιξε τὸν Ὀμηρον εἰς τὸ ἔπος, ὁ ἴταλὸς Ἀββᾶς Καισαρόττης, ἐβελτίωσε τὴν ποίησιν τῆς πατρίδος του.

Δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως τὸ δεύτερον, ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς περὶ τὸν Ἑλληνισμόν προκοπῆς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Δύναται ὁ ἱστορικός νὰ καυχῇ, ὅτι γνωρίζει ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν χωρὶς κενῶν εἰς τὸ μέσον; Δύναται νὰ καυχῇ ὁ γεωγράφος ὅτι γνωρίζει ἀκριβῶς, ὄχι τὰς τύχας τῶν ἀπείρων πόλεων τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἔκτισαν, ἀλλὰ τὰς θέσεις; τὰ ὀνόματα μόνον; Γνωρίζει τὰς πεντήκοντα ἀποικίας τῆς Μιλήτου; τὰς πολυαῖθμους πόλεις τὰς ὁποίας ἡ περὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τόσον ἐπιτυχῶς ἔκτισε; τὰς δεκαεὺς Ἀντιοχείας; τὰς ἐννέα Σελευκίας, τὰς πέντε Λαοδικείας, τὰς τρεῖς Ἀπαμείας, κτίσματα τοῦ Σελεύκου, εἰς τὸ ἀπέραντον βασιλείῳ του; τόσας ἄλλας μεγάλας καὶ εὐδαίμονας πόλεις, τῶν ὁποίων ἡ μικρὰ Ἀσία εὐμοίρει; Ἀλλὰ τίς ἡ χρεῖα νὰ ὑπάγωμεν τόσον μακρὰν; τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ, τὰ ἐν Ἀκρνανίᾳ καὶ Αἰτω-

λίχ, τὰ ἐν Φωκίῳ, τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, τὰ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ, γνωρίζονται ἀκριβῶς; Τὰ Ἑλληνικὰ πολιτεύματα, τὸ Ἀττικὸν δίκαιον, μετὰ τοσοῦτους ἀτρύτους καὶ ἀληθῶς ἀξιεπαίνους κόπους τῶν σοφωτάτων φιλολόγων τῆς Γερμανίας (8) ἔφθασαν τὸ τέλειον τῆς ἀναπτύξεως; Τὰ περὶ τεχνῶν ἐπιστημῶν καὶ φιλοσοφίας τῶν Ἑλλήνων ἡρμηνεύθησαν ἀρκούντως; Ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία ἐξηγήθη πλέον ἱκανῶς; Εἶναι τὰ παρ' Ἑλλήσι μυθεύματα, ἀλληγορικὰ μυθοπλασίαι ὑποκρύπτουσαι θαθεῖαν φιλοσοφίαν; εἶναι ἐκμυθευθεῖσαι ἱστορίαι, ὡς ᾔθελεν ὁ Εὐήνος; ἢ εἶναι Ἰνδικῶν μύθων παρὰμορφώσεις; Καὶ ἔτι πρὸς ἐν πολλοῖς πρέπει νὰ αἰτηθῇ, ὅχι ἐπιβεβαιώσῃς, ἀλλ' ἐξηγήτῃς τῆς ἐξηγήσεως· τί σημαίνουσιν ὅτι τὰ κατὰ τὴν *Τιταρομαχίαν* δηλοῦσι τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς βίας καὶ ἀνωμαλίας, ἐκ τῶν ὁποίων προέκυψεν ἐν τέλει ἡ εὐταξία τοῦ παρτὸς, καὶ ὅτι ἡ *Τιταροκρατία* δηλοῖ, τὴν αὐστηρὰν ἀνάγκην τῆς φύσεως, καὶ τὴν εἰρηρικὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων, χωρὶς ὅμως προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ προαιρέσεως; ὅτι ἡ παλαιὰ ἐκείνη θραυρία καὶ ἡ ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλο πρόσωπον μετάβασις τοῦ παγκοσμίου σκῆπτρου ἐπεροήθη, ἵνα ἐξηγήσῃ ἰδέας περὶ κοσμοσυντάξεως καὶ κοσμομορφώσεως, περὶ διαφόρων κοσμοειδῶν καὶ κοσμηλικῶν, ἵνα συνδέσῃ εἰς ἓν ὅλον ἐτεροειδῆς ἰδέας καὶ ἐτεροειδῆ πρόσωπα, καὶ νὰ ἀναιρέσῃ ποιητικῶς τὰς ἀναφανείσας θεολογικὰς ἀντιφάσεις; (9) Ἡ ἐξηγήσις αὕτη τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας εἶναι τοσοῦτον σοφὴ ὥστε ἀπικτεῖ ἐξέβαιν νέναν ἄλλην ἐξηγήσιν. Περὶ φύσεως τῆς Ἑλληνικῆς τραγωδίας δὲν φιλονεικοῦσιν ἀκόμη; καὶ εἶναι οἱ φιλόλογοι σύμφωνοι εἰς τὸ περὶ μέτρων τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως; πρὸς δὲ τὴν γλώσσαν; ἡρμηνεύθησαν πάντα παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν; εἶναι διορθωμένον τὸ κείμενον ἀπάντων; "Ὅστις ἀναδέχεται τοιαύτης ὑποσχέσεως πιστὴν ἐκπλήρωσιν θέλει ἔχει πολλοὺς ἀκροατὰς, ἐν πρώτοις τῶν ὁποίων θέλει εἶμι καὶ ἐγώ.

Ἐν πολλοῖς τῶν προηγουμένων θέλουσι μένει διὰ παντὸς χάσματα, δι' ἑλλειψιν τῶν μνημείων, ἐντισιν ἄλλοις ἢ παρ' ἐλπίδιν εὐρεῖσιν τινος μνημείου μᾶς χειραγωγῆ εἰς τὴν σύνδεσιν τοῦ πρώην διακεκομμένου νήματος, ὡς ἐπὶ τοῦ σκότους; ἢ ἀπροσδόκητος ἀναλαμπὴ ἐπανάγῃ εἰς τὴν ὁδὸν τὸν ἀποπλανημένον διαβάτην. Οὕτως ἐπὶ

8) Παρὰ τὰ συγγράμματα τὰ σημειωθέντα ἐν τῇ περὶ Πρυτανείας καὶ Πρυτανείων τῶν ἀρχαίων ὁμιλίᾳ, ἴδε καὶ Meier's juris Attici de bonis damnatorum et fidei calium debitorum libri duo - Ueber die Diastaten in Athen von Kuadwalekef. . . Buksen de jure hereditario Atheniensium, ἐκβεβηκὸν ὑπὸ τῆς ἐν Γοττλῆγγ ἀκαδημίας.

9) F. G. Welcker, die Aischylische Trilogie p. 95, 97.

τῆς ἱστορίας τῶν καλῶν τεχνῶν, ἢ εὐρεῖσιν τῶν Αἰγινητικῶν ἀγαλμάτων ἐπλήρωσε τὸ κενὸν μεταξὺ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐπὶ Φειδίου αὐτῶν τελειότητος. Οὕτως ἔγινε διὰ τῶν ἐπιγραφῶν· οὕτως ἔσαι καὶ ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν.

Οἱ ξένοι ἐκχμαν πρὸς τοῦτο ὅ,τι ἡδυνήθησαν· ἀλλ' ἡ τελειοποίησις τοῦ ὅλου ἀπόκειται εἰς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ καθὼς ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς παλιγενεσίας αὐτῆς ἔσθησε νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν, ἀγνωρίστον ἴσως εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ κόσμου, οὕτω θέλει ἀνοίξει νέον στάδιον εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, ἐξηγήσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς.

"Ὅτι δὲν ὑπάρχει τὸ τρίτον, περιττὸν ἴσως καὶ νὰ τὸ σημειώσω· τοῦτο εἶναι ὅ,τι κυχόμην καὶ ὅχι ὅ,τι δύναμαι· ὁ σκοπὸς μου ἦτον ἐνταῦθα, δεικνύων τὰς δυσκολίας τοῦ πράγματος, νὰ ἐπιβεβαιώσω ὅ,τι ἀρχόμενος ἔλεγα, ἵνα δείξω εἰς τοὺς νέους πόσον ἐκτεταμένον καὶ μέγα εἶναι τὸ στάδιον ὅπερ μέλλουσι νὰ διατρέξωσιν, εἰς πόσους κόπους προσκαλοῦνται καὶ πόσον συγκαταβατικοὶ πρέπει νὰ ᾔναι πρὸς τὸν διδάσκοντα.

Καὶ εἰμὲν τοῦτο εὗρισκε χώραν εἰς πᾶσαν ἀκαδημίαν, εἰς ἅπαν παιδευτικὸν καθίδρυμα, ἐξαίρετως ὅμως ἀρμόζει εἰς τὸ πανεπιστήμιον τιμώμενον τῷ ὀνόματι τοῦ μεγαλειοτάτου ἡμῶν βασιλέως, εἰς πανεπιστήμιον ὅπερ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθήναις ἱδρυμένον, εἰς ὑψηλοὺς σκοποὺς προωρισμένον, ὑπὸ τῶν λογάδων τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων κετεχόμενον ὑπὸ τῆς εὐφροσύνης Ἑλληνικῆς νεότητος, τοῦ ἄνθους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, συχναζόμενον, εἰς καθίδρυμα ἐν ᾧ αἱ σικαὶ τῶν ἐνδοξοτέρων ὄντων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως περιεπτάμεναι, ὑψηλὸν διαγράφουσι τὸ σημεῖον εἰς ὃ πρέπει νὰ ἀνυψωθῶσιν οἱ διάδοχοι τῆς Ἀκαδημίας, τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Λυκείου, ᾗθελεν ἐμπνεύσει σέβας καὶ εἰς πολλῶ ἐμοῦ κρείττονας· ἐνταῦθα αἱ δυσκολίαι καταντοῦσι σχεδὸν ἀνυπέρβλητοι.

Πάντα ταῦτα ἦσαν θέβαια λόγοι ἀποχρῶντες εἰς ἐμὲ νὰ ἀποποιηθῶ τοιοῦτον ὑπὲρ τὴν δύναμίν μου φορτίον, συλλογίζόμενος μάλιστα ὅτι ἡ ἰδική μου παρουσία δὲν ᾔθελε προσθέσει τίποτε εἰς τὰ παρ' ἀνδρῶν δεξιωτάτων διδασκόμενα. Ἀλλὰ σεβόμενος τὴν θέλησιν τοῦ φιλομούσου ἡγεμόνος, τοῦ ὁποίου ἡ πατρικὴ κληρονομία καὶ ἡ μεγάλη ἐπισείκεια καὶ τὴν μικρὰν προσθήκην νομίζων τελειοποιήσιν συντελοῦσιν εἰς τὸν σκοπὸν, τιμῶν τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ φανῶ διόλου καὶ αὐτὸς ἀτυχεύων εἰς τὸ πνελλήνιον τοῦτο ἱερὸν προϋτίμημα νὰ δειχθῶ εὐπειθέστερος μᾶλλον παρὰ εὐρονιμώτερος, πεποινῶς πάντοτε ὅτι ἡ πολυχρόνιος πείρα τῶν σοφῶν συνδιδασκάλων μου μετ' ἀγαθότητος καὶ φιλίας θέλει κατευθίνει τὰ δειλὰ βήματά μου πρὸς τὸν σκοπὸν, ἢ δὲ χρηστότης καὶ εὐνοια τῶν διδασκαρμένων, ἀποδεδέπουσα εἰς τὴν προθυμίαν μου μᾶλλον, θέλει παραβλέψει τὰς ἀδυναμίας.

(ἀκολουθεῖ)